

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee
Pikk 61
15065, Tallinn

Teie 07.06.2025

Meie 27.06.2025

nr 2-5/25-01127,
RIIGIKOGU/25-0640/-2T
nr 8-2/5003

Seisukoht politsei ja piirivalve seaduse täiendamise eelnõu osas

Austatud minister

Riigikogu on küsinud Vabariigi Valitsuse arvamust Riigikogu liikmete Peeter Tali, Ando Kivibergi, Anti Haugase ja Mati Raidma poolt 04.06.2025 algatatud politsei ja piirivalve seaduse (PPVS) täiendamise seaduse eelnõu (670SE) kohta.

Justiits- ja Digiministeerium (JDM) edastab Siseministeeriumile vastavalt 05.06.2025 toimunud ametkondlikul arutelul (kus osalesid Siseministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti, Justiits- ja Digiministeeriumi ning Andmekaitse Inspeksiooni esindajad) kokkulepitule eelnõu kohta järgmised märkused.

I Põhimõtteline märkus

1. Korrakaitseseaduse (KorS) § 34 kohaselt võib avalikus kohas toimuva jälgimiseks kasutada jälgimisseadmetikke ohu väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. KorS ei võimalda jälgimisseadmetike kasutamist ohu ennetamiseks, st olukorras, kus puudub ohukahtlus. Seejuures on oluline, et oht KorS tähenduses on konkreetne, mitte abstraktne kategooria.

Eelnõuga antakse politseile õigus salvestada numbrituvastuskaamera kui KorS § 34 tähenduses jälgimisseadmetikuga mootorsõidukist ja selle registreerimismärgist tehtud fotot. Kuna foto salvestamisele täiendavaid nõudeid ei kehtestata, siis soovitakse eelnõuga laiendada kaamerate kasutamist ka ohu ennetamisele. Kuivõrd kehtiva KorS vastuvõtmisel hindas parlament avalikus kohas jälgimisseadmetiku kasutamise proportsionaalseks eeldusel, et esineb vähemalt konkreetse ohu kahtlus, ei toeta JDM selle lähenemise muutmist. Leiame, et muudatuse tegemine peab olema põhjalikult kaalutletud ning inimeste põhiõiguste riive proportsionaalsus analüüsitud.

Sellest tulenevalt palume eelnõus selgesti välja tuua, et numbrituvastuskaameraid võib politsei kasutada KorS § 34 sätestatud juhtudel (s.o ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks ning korrarikkumise kõrvaldamiseks). Teeme ettepaneku sõnastada PPvS § 13¹ lg 2 järgmiselt:

“(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib korrakaitseseaduse § 34 lõikes 1 sätestatud juhtudel salvestada numbrituvastuskaameraga foto mootorsõidukist või haagisest ning selle registreerimismärgist (edaspidi numbrituvastuskaamera salvestis) ning seda käesolevas paragrahvis sätestatud alustel kasutada ja säilitada.”.

Kuivõrd numbrituvastuskaamerate puhul on tegemist intensiivse ja ulatusliku isikuandmete töötlemisega, siis on oluline, et seda reguleeriv õigusnorm oleks võimalikult täpne ning määratletud. Seega peaks säte sisaldama viidet KorS § 34 lg-le 1, et välistada eesmärgipäratu andmetöötlus.

II Sisulised märkused

2. Eelnõuga PPvS-i lisatava § 13¹ lõikes sätestatakse alused, mil politsei võib numbrituvastuskaameraga salvestatud fotosid kasutada. Üheks aluseks on kuritegude avastamine, tõkestamine ja menetlemine (§ 13¹ lg 3 p 1). Leiame, et selliselt sõnastatuna võimaldab säte liiga laiaulatuslikku andmetöötlust ning soovitame jätta vaid kuritegude menetlemise juurde. Samast kaalutlusest lähtudes soovitame ka § 13¹ lg 3 p 2 sõnastust täpsustada selliselt, et andmeid ei saaks kasutada igasuguse korrarikkumise kõrvaldamiseks, vaid ainult kõrgendatud või olulise ohuga seonduva korrarikkumise puhul.

Paragrahvi 13¹ lg 3 p 3 näeb ette numbrituvastuskaamera või selle salvestise kasutamise tagaotsimise korral. Arvestades andmetöötlusega kaasneva riive intensiivsust ja ulatust oleks JDM hinnangul proportsionaalne kaamerate kasutuseesmärk eelkõige isikute tagaotsimine kas nende enda elu ja tervise huvides või ühiskondliku heaolu tagamiseks. Esemete/vallasasjade kaotsimine ei pruugi kaaluda üles niivõrd ulatuslikku isikuandmete töötlemist. Seega tuleks numbrituvastuskaamera fotode kasutamist esemete otsimiseks piirata rahvusvaheliste juhtudega. Ülepiirilised menetlused nõuavad riikidevahelist koostööd ning on seega reeglina kaalukamad situatsioonid nii riikliku julgeoleku tagamise seisukohast kui ka muude kaasneda võivate ohtude ärahoidmiseks (s.t reeglina pole tegu pisivargustega). Sellisel juhul võib JDM hinnangul kaamerate kasutamist pidada eesmärgi suhtes vajalikuks isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) põhimõtete kohaselt (IKÜM art 5 lg 1 p-d b ja c).

Eelnevaid märkusi arvesse võttes palume § 13¹ lg 3 sõnastada järgmiselt:

“(3) Politsei- ja Piirivalveamet võib seaduses sätestatud või välislepingust või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate ülesannete täitmiseks numbrituvastuskaamera salvestist töödelda ja numbrituvastuskaamerat reaalajas kasutada järgmiste eesmärkide saavutamiseks:

1) kuritegude menetlemine;

2) kõrgendatud või olulise ohu väljaselgitamine ja tõrjumine või sellise korrarikkumise kõrvaldamine;

3) tagaotsitavate isikute või rahvusvaheliselt tagaotsitavate esemete asukoha kindlaks tegemine.”

3. Eelnõuga PPvS-i lisatava § 13¹ lõikes 5 sätestatakse, et numbrituvastuskaamera salvestistele on juurdepääs lisaks politseile ka julgeolekuasutustel. Selgitame, et PPA juurdepääsu andmetele ei ole vaja eraldi ette näha, kuna see tuleneb juba sellest, et politsei andmekogu põhimääruse § 5 lg 1 kohaselt on PPA infosüsteemi vastutav töötleja ning ühtlasi on see tuletatav kavandatava § 13¹ lg 3 pädevusnormist. Seega on lg-ga 5 vajalik reguleerida üksnes julgeolekuasutuste juurdepääs andmetele.

Palume säte sõnastada järgmiselt: *„Numbrituvastuskaamera salvestisele on julgeolekuasutusel juurdepääs seadusest, välislepingust või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate ülesannete täitmiseks julgeolekuasutuste seaduses sätestatud alustel.“*

4. Palume täiendada eelnõuga PPvS-i lisatava § 13¹ lõiget 6 teise lausega järgmises sõnastuses:

“Politsei- ja Piirivalveamet koostab ja avalikustab kord aastas andmekaitseauditi tulemuste kokkuvõtte.“

Vastav auditeerimise nõue isikuandmete töötlemisel tuleneb nii õiguskaitseasutuste andmekaitse-direktiivi (LED) art-st 34 kui IKÜM-i art-st 39.

5. Palume kustutada eelnõuga PPvS-i lisatava § 13¹ lõike 7 lõpust järgmine tekstiosa: *„või vajaduse äralangemisel kustutatakse numbrituvastuskaamera salvestis enne säilitamistähtaaja lõppemist“*. Isikuandmete säilitamistähtaeg on konkreetne ajavahemik, mille jooksul andmeid säilitada tuleb ning mis määratakse kindlaks juba enne andmete kogumist. Andmete säilitamistähtaeg on ühtlasi mõeldud garantiiks andmesubjektile, et tal oleks teada, millise aja jooksul tal on võimalik esitada taotlus näiteks enda andmetega tutvumiseks. Seda kinnitab ka IKÜM art 14 lg 2 p a, mis ütleb, et kui andmed ei ole kogutud andmesubjektilt, tuleb viimase suhtles õiglase ja läbipaistva töötlemise tagamiseks teatada, mis on isikuandmete säilitamise tähtaeg. Järelikult ei ole säilitamistähtaeg mõeldud rakenduma

selliselt, et sätestatakse maksimaalne aeg, aga andmed võidakse kustutada ka varem – andmete säilitamise kohustus eksisteerib kuni säilitamistähtaja lõpuni. Seetõttu palume lg 7 viimase tekstiosa eelnõust eemaldada.

6. Teeme ettepaneku sõnastada § 13¹ lg 8 järgmiselt:

„Numbrituvastuskaamera andmetöötluse logi kohta säilitatakse järgmisi andmeid kaks aastat päringu tegemisest arvates“.

Pakutud sõnastus on keeleliselt õigem, kuna andmetöötluse kohta tuleb pidada erinevaid logisid, mitte logida ainult päringut.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisaadressaadid:

Riigikantselei

Mari Käbi 5865 8226
Mari.Kabi@justdigi.ee